

OLIMPIADA NAȚIONALĂ *LECTURA CA ABILITATE DE VIAȚĂ*

Etapa locală - 25 ianuarie 2026

Nivelul 2 – clasele a VII-a și a VIII-a

Înainte de a răspunde la cerințele formulate, citește cu atenție următoarele precizări:

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- În cazul subiectelor care presupun încadrarea într-o limită de rânduri, vei numerota fiecare rând pe care îl vei scrie.
- Textul care depășește limita maximă de rânduri, în cazul în care aceasta este precizată, nu va fi luat în considerare.
- Timpul de lucru este de 3 ore.

Citește cu atenție fiecare text de la cele trei subiecte, apoi cerințele și răspunde la fiecare dintre acestea.

SUBIECTUL I

30 de puncte

... Să ucizi o pasăre cântătoare

de Harper Lee

(fragment)

— Cine se duce la dejun acasă, să ridice mâna, ceru domnișoara Caroline. (...)

Noi, copiii din oraș, ridicarăm mâna, și ea ne-a numărat din ochi.

— Cine și-a adus mâncare de acasă, s-o pună pe bancă.

Găletoase de melasă apărură te miri de unde și tavanul se umplu de licăriri metalice. Domnișoara Caroline se plimba în sus și-n jos printre bănci, examinând și pipăind recipientele cu mâncare, dând aprobator din cap atunci când găsea conținutul corespunzător și încruntându-se când nu-l găsea. Se opri în fața băncii lui Walter Cunningham.

— Unde-i mâncarea ta?

Fața lui Walter Cunningham arăta întregii clase întâi că are viermi intestinali. Lipsa pantofilor ne explica și cum îi luase. Cine umblă desculț prin ocolul vitelor și prin cocină capătă viermi intestinali. De-ar fi avut Walter o pereche de ghete, ar fi încălțat-o din prima zi de școală și n-ar mai fi lăsat-o până-n toiu iernii. Altminteri, avea cămașa curată și o salopetă cârpită cu grijă.

— Ai uitat să-ți iei mâncarea azi-dimineață? îl descusu domnișoara Caroline.

Walter privea ținută înaintea. Am văzut cum îi tresare un mușchi pe fața sa.

— Ai uitat-o azi-dimineață? întrebă încă o dată domnișoara Caroline.

Obrazul lui Walter tresări din nou.

— Da, don'șoară, mormăi el în cele din urmă.

Domnișoara Caroline se duse la catedră și-și deschise poșeta.

— Poftim 25 de cenți, îi spuse ea. Du-te și mănâncă în oraș. Poți să-mi înapoiezi banii mâine.

Walter clătină din cap a refuz.

— Nu don'șoară, mulțumesc, făcu el tăgănat.

Vocea domnișoarei Caroline deveni nerăbdătoare:

— Hai, Walter, vino și ia-i.

Walter clătină din nou capul.

Când Walter făcu semn a treia oară că nu vrea, am auzit pe cineva șoptindu-mi:

— Du-te tu și spune-i, Scout.

M-am întors și i-am văzut pe cei mai mulți copii din oraș, precum și cârdul celor veniți la școală cu autobuzul, uitându-se la mine. Domnișoara Caroline și cu mine vorbiseară de două ori până acum, ceea ce era destul pentru a le da convingerea naivă că familiaritatea naște înțelegere.

Plină de intenții bune m-am ridicat să vorbesc în numele lui Walter:

— Domnișoară Caroline!

- Ce vrei, Jean Louise?
— Domnișoară Caroline, el e un Cunningham.
Și m-am așezat la loc.
— Ce-ai spus, Jean Louise?

Credeam că limpezisem destul de bine lucrurile. Cine nu știa că Walter Cunningham minte de îngheață apele: nu-și uitase mâncarea, fiindcă n-avea ce uita, nici azi, nici mâine, nici în vecii vecilor. Probabil că nu văzuse în viața lui 75 de cenți laolaltă.

Am mai făcut o încercare:

- Domnișoară Caroline, Walter e din familia Cunninghamilor.
— Nu înțeleg, Jean Louise.

— Nu-i nimic, domnișoară, cu vremea o să cunoașteți întreg ținutul. Cei din neamul Cunningham nu iau nimic dacă nu pot să plătească — nici coșuri cu pomeni de la biserică, nici bani din chetă. Niciodată n-au luat nimic de la nimeni, se mulțumesc cu ce au. Nu au mult, dar se descurcă ei și cu atât.

Aceste cunoștințe cu totul speciale despre clanul Cunninghamilor — la drept vorbind numai despre una dintre ramurile lui — le căpătasem în urma evenimentelor din iarna trecută. Tatăl lui Walter era clientul lui Atticus. Într-o seară, după o convorbire plicticoasă despre drepturile lui de moștenire, l-am auzit pe domnul Cunningham spunând înainte de a pleca:

- Domnule Finch, nu știu când am să fiu în stare să vă plătesc.
— Asta să fie singura dumitale grijă, Walter, răspusesse Atticus.

După ce l-am întrebat pe Jem ce înseamnă moștenire, iar el mi-a răspuns că „ținere de moș”, l-am întrebat pe Atticus dacă domnul Cunningham o să ne plătească vreodată.

- Cu bani, nu, dar de plătit o să-mi plătească până la sfârșitul anului. Veți vedea.

Și-am văzut. Într-o dimineață, Jem și cu mine am descoperit în spatele casei o stivă de lemne de foc. Mai târziu, pe scara din dos a apărut un sac plin cu nuci. La Crăciun ne-am pomenit cu o ladă cu smilax¹ și ilice². Iar când, în primăvara următoare am găsit și un sac de hârtie plin cu napi verzi, Atticus declarase că domnul Cunningham îi plătise datoria cu vârf și-ndesat.

- De ce-ți plătește așa? m-am interesat eu.
— Fiindcă numai așa poate plăti. N-are bani.
— Atticus, dar noi suntem săraci?

Atticus a încuviințat din cap:

- Da, suntem.

Nasul lui Jem s-a încrețit:

- Tot atât de săraci ca și Cunninghamii?
— Nu chiar. Cunninghamii sunt oameni de la țară și pe fermieri i-a lovit criza cel mai rău.

Atticus spunea că liber-profesioniștii erau săraci pentru că și fermierii erau săraci. Maycombul fiind un comitat agricol, medicii, dentiștii și avocații câștigau și ei din greu banii. Moștenirea nu era singurul necaz al domnului Cunningham. Acrii de pământ pe care-i avusese înainte de a primi moștenirea erau ipotecați până la ultimul, iar puținii bani gheață pe care-i câștiga se duceau pe dobânzi. Dacă domnul Cunningham și-ar ține gura, ar fi putut căpăta o slujbă prin WPA, dar nu voia să-și părăsească pământul căci s-ar fi păraginit de tot, iar el mai bucuros răbda de foame decât să-și piardă pământul și posibilitatea de a vota după cum îl taie capul. Domnul Cunningham, spunea Atticus, aparține unui neam dintr-o bucată. Așa că, neavând bani pentru avocat, Cunninghamii ne plăteau și ei cu ce aveau.

Dacă aș fi fost în stare să-i explic toate astea domnișoarei Caroline, am fi fost scutite — eu de anumite neplăceri, iar ea de umilințele de mai târziu, dar era peste puterile mele să-i explic la fel de bine ca și Atticus, așa că m-am mulțumit să-i spun:

— Îl umiliți, domnișoară Caroline. Walter n-are acasă 25 de cenți ca să vi-i dea înapoi, iar dumneavoastră nu vă trebuie lemne de foc. (...)

¹ Smilax= plantă decorativă folosită la sărbătorile de iarnă

² Ilie, ilice= pieptar țărănesc din postav

Salvată de clopoțel, domnișoara Caroline privi cum se goleşte clasa pentru a-și lua dejunul. Eu am ieșit ultima și-am mai apucat s-o văd cum se prăbușește pe scaun și-și îngroapă capul în palme.

Nu fără satisfacție am pus mâna pe Walter Cunningham, în curte, dar tocmai când îl dădeam în târbacă, m-am pomenit cu Jem, care m-a oprit zicându-mi:

— Ești mai mare decât el.

— E aproape cât tine de mare, am ripostat eu. Din cauza lui am călcat cu stângul.

— Lasă-l, Scout, ce-ai cu el?

— N-avea ce mânca la prânz, am răspuns și m-am pornit să explic amestecul meu în problemele alimentare ale lui Walter.

Acesta se scuturase și acum stătea cuminte lângă noi și trăgea cu urechea. Cu pumnii încleștați, părea gata să înfrunte un alt atac din partea noastră. M-am dat mai aproape de el, cu gândul să-l alung, dar Jem mă opri din nou. Îl cercetă pe Walter cu aer gânditor.

— Ești cumva băiatul domnului Walter Cunningham din Old Sarum? îl întreabă el, iar Walter dădu din cap în semn că da.

Walter arăta ca și cum toată viața n-ar fi mâncat altceva decât pește: ochii albaștri ca și ai lui Dill Harris erau apoși, pleoapele roșii. Fața n-avea nici o culoare, în afară de vârful nasului, care bătea în roz umed. Se juca cu bretelele pantalonilor, zgândărind cârligele metalice.

Brusc, Jem îi zâmbi:

— Vino cu noi acasă, Walter, să luăm masa împreună. Ne-ar face plăcere să vii.

Fața lui Walter mai întâi se însenină, apoi se întunecă din nou:

— Tăticul nostru e prieten cu al tău, stăruie Jem. Scout asta e cam trăsnită, dar să n-ai grijă, n-o să mai sară la bătaie.

— Eu una nu-s așa sigură, m-am grăbit eu să spun, înciudată de ușurința cu care Jem se lipsea de consimțământul meu; dar cum clipele prețioase ale pauzei de prânz treceau ca gândul, am cedat: Bine, Walter, am să-ți dau pace. Ți place fasolea? Știi, Caly e o bucătăreasă strașnică.

Walter își morfolea buzele și tot nu clintea. Jem și cu mine ne-am lăsat păgubași, dar în apropierea casei Radley, numai ce-l auzirăm strigându-ne din urmă:

— Hei, stați că vin și eu!

Când ne ajunse, Jem începu să discute prietenos cu el. (...)

Până am ajuns în fața treptelor de la intrarea casei noastre, Walter uitase că e un Cunningham. Jem dădu fuga la bucătărie și o rugă pe Calpurnia să mai pună un tacâm, pentru musafir. Atticus îi ură lui Walter bun sosit și începu cu el o conversație despre recoltă, pe care nici Jem, nici eu n-o puteam urmări.

(Traducere din limba engleză de Tatiana Malița)

A. (2 puncte: 0,5 puncte pentru fiecare răspuns corect)

Scrie, pe foaia de concurs, litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. Walter Cunningham nu acceptă banii oferiți de domnișoara Caroline pentru că:

- a. și-a uitat mâncarea acasă.
- b. familia lui nu ia nimic dacă nu poate plăti.
- c. nu are voie să mănânce în oraș.
- d. este supărat pe domnișoara Caroline.

2. Atticus a fost plătit de domnul Cunningham cu:

- a. bani cash.
- b. animale domestice.
- c. servicii profesionale.
- d. produse agricole și lemne de foc.

3. Scout este chemată să explice situația lui Walter pentru că:

- este prietena lui cea mai bună.
- tatăl ei îl cunoaște pe domnul Cunningham.
- ceilalți elevi consideră că are o relație bună cu domnișoara Caroline.
- este cea mai bună elevă din clasă.

4. Conform lui Atticus, domnul Cunningham refuză să lucreze prin WPA pentru că:

- nu există locuri de muncă disponibile în zonă.
- nu vrea să-și piardă libertatea.
- este prea mândru să accepte ajutor de la stat.
- câștigă mai mulți bani din fermă decât ar câștiga acolo.

B. (4 puncte: 0,5 puncte pentru fiecare idee plasată corect)

Notează pe foaia de concurs, într-o casetă similară celei de mai jos, cifrele corespunzătoare ordinii logice și temporale a următoarelor idei:

--	--	--	--	--	--	--	--

- Jem îl invită pe Walter să vină să mănânce la ei acasă.
- Domnișoara Caroline îi oferă lui Walter 25 de cenți pentru prânz.
- Scout încearcă să explice că Walter este un Cunningham.
- Atticus discută cu Walter despre recoltă în timp ce iau masa împreună.
- Scout îl atacă pe Walter în curtea școlii, dar este oprită de Jem.
- Walter stă lângă Jem și Scout, gata să înfrunte un alt atac.
- Domnișoara Caroline cere copiilor să-și scoată mâncarea pe bancă.
- Walter aleargă după Jem și Scout strigându-le să îl aștepte.

C. (12 puncte: 3 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Formulează, în enunțuri, răspunsuri la fiecare dintre următoarele cerințe, raportându-te la textul citat:

- Precizează trei modalități prin care domnul Cunningham îi plătește lui Atticus ceea ce îi datorează.
- Menționează trei categorii de liber-profesioniști din comitatul Maycomb.
- Explică de ce Atticus consideră că familia Cunningham este "un neam dintr-o bucată", raportându-te la valorile și principiile acestora.
- Prezintă semnificația replicii lui Jem adresată lui Scout când îl vede pe Walter: „Ești mai mare decât el”.

D. (12 puncte)

Doi prieteni discută între ei despre acest fragment din romanul „...Să ucizi o pasăre cântătoare” de Harper Lee:

— Cred că această secvență oferă cititorului o lecție despre importanța valorilor pentru educația copiilor și formarea caracterului lor.

— După părerea mea, textul este un îndemn discret adresat cititorilor de a depăși prejudecățile și de a-i trata pe toți oamenii cu respect și compasiune.

Alege una dintre opiniile formulate de cei doi prieteni și justifică-ți opțiunea într-un text de cel mult 20 de rânduri care să reprezinte intervenția ta în acest dialog.

SUBIECTUL al II-lea**(20 de puncte)**

Empatia este una dintre cele mai valoroase calități pe care un copil le poate dezvolta, aceasta fiind esențială pentru relații sănătoase și o societate armonioasă. Învățarea empatiei începe din copilărie și este influențată de familie, educație și interacțiunile sociale. Un copil empatic înțelege și respectă emoțiile celor din jur, fiind mai tolerant, mai atent și mai dispus să ajute. (...)

Diferența dintre empatie, simpatie și compasiune

Deși adesea utilizate interschimbabil, aceste concepte au diferențe importante:

- Empatia – presupune atât înțelegerea emoțiilor celui alt, cât și trăirea acestora într-un mod indirect. De exemplu, un copil care vede un coleg plângând își poate imagina cum s-ar simți în locul lui și poate avea o reacție afectivă corespunzătoare.
- Simpatia – implică doar recunoașterea emoțiilor altcuiva, dar fără a le simți profund. De exemplu, cineva poate simți simpatie pentru o persoană tristă, dar fără a experimenta aceeași tristețe.
- Compasiunea – este un pas mai departe față de empatie, deoarece nu doar că înțelegem și simțim emoțiile altuia, ci suntem și motivați să ajutăm. De exemplu, un copil care vede un coleg trist îi poate oferi sprijin și consolare.(...)

Beneficiile empatiei în relațiile interpersonale și în societate

Empatia are un impact major asupra calității relațiilor interpersonale și asupra modului în care funcționează o societate:

- În relațiile personale: ajută la formarea unor legături puternice, bazate pe înțelegere și respect reciproc. Copiii empatici au mai puține conflicte și sunt mai buni prieteni.
- În familie: creează un mediu armonios, în care membrii familiei își înțeleg și își respectă emoțiile.
- În școală: reduce bullying-ul, îmbunătățește colaborarea și promovează un climat de învățare sigur și pozitiv.
- În societate: persoanele empactice contribuie la comunități mai tolerante, solidare și dispuse să ofere ajutor celor aflați în dificultate.(...)

Obstacole în dezvoltarea empatiei și cum le depășim

Empatia nu se dezvoltă întotdeauna în mod natural sau ușor. Există numeroși factori care pot împiedica formarea acestei abilități, iar unii copii pot avea dificultăți în a înțelege emoțiile celorlalți sau în a manifesta comportamente empactice. Printre principalele obstacole se numără influența tehnologiei și a mediului digital, dificultățile în gestionarea emoțiilor negative și lipsa unor modele empactice adecvate. Este important ca părinții și profesorii să identifice aceste provocări și să găsească strategii eficiente pentru a le depăși.

Influența tehnologiei și a mediului digital asupra empatiei

Tehnologia și accesul extins la mediul digital pot afecta dezvoltarea empatiei, deoarece multe dintre interacțiunile copiilor au loc online, unde lipsesc indicii emoționale esențiale, cum ar fi expresiile faciale, tonul vocii și limbajul corporal. Acest lucru poate face dificilă recunoașterea și înțelegerea emoțiilor celorlalți.

Pentru a reduce impactul negativ al tehnologiei asupra empatiei, se pot aplica următoarele strategii:

- Limitarea timpului petrecut în fața ecranelor – este important să existe un echilibru între timpul petrecut online și interacțiunile directe cu familia și prietenii.
- Încurajarea comunicării față în față – părinții și profesorii pot promova discuțiile reale, în care copiii își exprimă emoțiile și îi ascultă activ pe cei din jur.

- Discuții despre empatie în mediul online – copiii trebuie învățați să fie conștienți de impactul cuvintelor lor în comunicarea digitală și să reflecteze asupra modului în care mesajele lor pot afecta emoțiile celorlalți.
- Jocuri și activități offline care stimulează interacțiunea socială – jocurile de grup, activitățile creative și sporturile de echipă ajută la dezvoltarea empatiei prin interacțiuni directe.(...)

(<https://www.litera.ro/blog/dezvoltarea-empatiei-la-copii-cum-ii-invata-m-sa-intelega-si-sa-respecte-emoțiile-ceilorlalti?>)

A. (8 puncte: 2 puncte pentru fiecare răspuns corect)

Formulează, sub formă de enunțuri, răspunsuri la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Numește două piedici care împiedică dezvoltarea empatiei la copii.
2. Precizează două beneficii ale empatiei în relațiile interpersonale sau în societate.
3. Prezintă diferența dintre empatie și simpatie, conform textului.
4. Explică cum acționează empatia asupra bullyingului școlar.

B. (12 puncte)

Crezi că tehnologia și mediul digital afectează negativ capacitatea copiilor de a dezvolta empatie? Motivează-ți răspunsul, într-un text de cel mult 20 de rânduri, valorificând informații din textul despre empatie și exemple din viața cotidiană.

SUBIECTUL al III-lea

10 puncte

(Se vor acorda câte 3 puncte pentru cerințele 1 și 2, respectiv 4 puncte pentru cerința 3)

Formulează răspunsuri la fiecare dintre următoarele cerințe, referitoare la textul multimodal dat.

1. Precizează, într-un enunț, evenimentul promovat prin acest afiș.
2. Menționează două instituții organizatoare ale evenimentului, așa cum sunt indicate în afiș.
3. Prezintă, într-un text de cel mult 10 rânduri, relația dintre mesajul verbal și cel vizual.

